

Серняк О. І.
*к. держ. упр., доцент кафедри публічного
управління та адміністрування
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу,
докторант кафедри регіонального
управління та місцевого самоврядування
Львівського регіонального інституту
державного управління НАДУ
при Президентові України*

ФОРМУВАННЯ МІСІЇ ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Формування місії окремого підприємства або організації є основою їх стратегічного планування. Вона слугує орієнтиром для працівників, менеджерів, власників, інвесторів, споживачів, партнерів і суспільства загалом. Місія – найважливіша характеристика самого управління, його призначення. Саме задля певних досягнень і здійснюється управління.

Позитивно зарекомендувавши себе в процесі управлінні комерційними організаціями, доцільно застосовувати місію як інструмент менеджменту і в управлінні на рівні держави. Це сприятиме не лише чіткому окресленню загальних орієнтирів розвитку країни, але й побудові ефективних суспільних відносин з максимальним урахуванням інтересів усіх громадян, соціальних груп, органів публічної влади та неурядових інституцій.

Проблеми пізнання місії держави існують ще з давніх часів. Так, Платон, описуючи «ідеальну державу», підкреслював, що вона повинна мати мету, до якої треба прагнути як до верховного блага. Про місію держави забезпечувати найвище благо для людей у вигляді гідного життя говорить також Арістотель. Т. Гоббс визначає державу як єдину особу, якій велика кількість людей шляхом взаємного договору передала право використовувати силу та спільні засоби так, як вважає за необхідне для досягнення миру та загального захисту [1, с. 237]. У вченні німецького філософа Г. Гегеля про державу розумна держава є ідейно-політичною єдністю, що знімає протиріччя в

правовому громадянському суспільстві. Вона є дійсністю, де свобода досягає свого найвищого права.

Незважаючи на різноманітність поглядів вчених і мислителів на мету держави як соціального інституту, пошук відповіді на питання «Як сформулювати місію держави?» поки не знаходить належного відображення в наукових дослідженнях. Тому дана публікація, що поєднує інструментарій публічного управління та запропоновану автором систему підходів, актуальна як в теоретичному, так і практичному сенсі.

Місія держави – це основна загальна мета, чітко виражена причина його існування. У широкому сенсі місія – це філософія та сенс існування, у вузькому – сформульоване твердження відносно того, для чого або з якої причини існує держава [2, с. 15].

Сформульована місія є спробою заглянути в майбутнє держави. На думку Ф. Котлера, місія має формулюватися з урахуванням таких чинників:

- історії, в процесі якої розробляється філософія, стиль керівництва, політична система, місце в міжнародному просторі;
- існуючого стилю управління;
- стану внутрішнього та зовнішнього середовища;
- ресурсів, що можна використати для досягнення загальнодержавних цілей;
- особливостей держави [3, с. 73].

Місія деталізує статус держави та визначає орієнтири для постановки цілей і стратегій на різних рівнях публічного управління. Вона слугує основою для розроблення місій усіх органів публічної влади та в сукупності з іншими складовими функціонування державної інституції (системою менеджменту, корпоративною культурою, організаційною структурою, комунікацією всередині організації та зі зовнішнім середовищем, системою мотивування персоналу, робочими практиками та процедурами) сприяє їх сталому інституційному розвитку для вирішення поточних проблем та забезпечення адекватної реакції на виклики у майбутньому.

Ключові складові місії держави можна систематизувати так:

- державні й адміністративні послуги громадянам і юридичним особам;

- категорії споживачів;
- управлінські функції та технології вирішення соціальних проблем і задоволення потреб населення;
- конкурентні переваги;
- цінності [4, с. 25].

Ураховуючи те, що і загальне управління, і публічне управління мають спільні закономірності, здійснюються за схожими процедурами та базуються на чотирьох основних функціях – плануванні, організуванні, мотивуванні та контролюванні, – вимоги до визначення місії держави будуть аналогічними до вимог формулювання місії бізнесової організації, а саме:

- місія адресується як всередину держави (громадянам, бізнесу, органам публічної влади та неурядовим організаціям), так і назовні (іншим державам, міжнародним організаціям і наддержавним утворенням);
- місія сприяє об'єднанню зусиль і узгодженню цілей усіх членів суспільства задля досягнення загального блага;
- місія формулюється у вигляді декларативної заяви та не може зводитися до досягнення короткострокових, як правило, фінансових результатів;
- місія орієнтована на перспективу та не залежить від поточного стану справ у державі;
- місія несе в собі філософський зміст, але в ній завжди виокремлюється те, що робить конкретну державу унікальною.

На основі цих особливостей нами виокремлено п'ять підходів до формулювання місії держави:

- політико-правовий, який базується на основних нормативно-правових документах країни, насамперед на конституції, та враховує особливості державного ладу та політичних відносин. Сформульована за допомогою такого підходу місія акцентує увагу на формально-юридичних характеристиках конкретної держави та відображає лише ту систему суспільних відносин, що регулюється законодавчо;
- цивілізаційний, що ґрунтується на основі суспільного досвіду багатьох поколінь народу, національностей і етносів, що разом

формують культурну ідентичність країни, систему норм, цінностей і моделей поведінки;

- історико-географічний (генетичний), що дозволяє бачити місію держави з позицій цілісності просторово-динамічних (часових) відношень між суб'єктами, об'єктами, процесами та явищами на різних історичних етапах її розвитку. Цей підхід також передбачає аналіз причин і часу виникнення найбільш істотних для конкретної держави об'єктів, процесів і явищ, змін їх функцій і структури під впливом безлічі чинників внутрішнього та зовнішнього характеру;
- організаційно-управлінський, який поєднує наукові підходи науки менеджменту та особливості формулювання місій державних, бізнесових і неурядових організацій, що функціонують у цій країні.

Вирішення такого світоглядного завдання, як визначення місії держави, має враховувати особливості усіх чотирьох підходів і базуватися на масштабних наукових дослідженнях, експертних оцінках, соціологічному опитуванні, аналізі минулого досвіду, виокремленні закономірностей сучасного стану та прогнозуванні майбутнього розвитку держави.

Отже, наявність місії держави, або хоча би стратегічних орієнтирів її розвитку на майбутні кілька десятиліть, визначає для громадян та інституцій публічної влади відповідно сенс і зміст їх буття та засади організаційного розвитку, встановлює стандарти соціально-економічного поступу країни та напрямки її інтеграції в міжнародну систему відносин. Це – основна спільна мета держави, що сприяє створенню демократичної країни суспільного добробуту.

Список використаних джерел

1. Мир философии: кн. для чтения. Человек. Общество. Культура. Москва: Политиздат, 1991. Ч. 2. 624 с.
2. Євмєшкіна О. Л. Визначення місії держави – основа державного стратегічного планування. *Державне управління: теорія та практика*. 2015. № 1. С. 12–20.
3. Виханский О. С. Стратегическое управление: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Гардарика, 1998. 296 с.
4. Поделинская И. А., Бянкин М. В. Стратегическое планирование: учеб. пособие. Улан-Удэ: ВСГТУ, 2005. 55 с.